

MŰSZAKI KÖNYVTÁRAK A SZOCIALISTA BRIGÁDOKÉRT

Dedics Imre -

Az elmúlt néhány év folyamán valamennyien tapasztalhattuk, hogy a szocialista munkaverseny új vonásokkal egészült ki, mind tartalmilag mind formájában sokoldalubbá, gazdagabbá vált. A dolgozók számos új kezdeményezése közül egyik legfontosabb a szocialista brigád cím elnyeréséért folyó küzdelem.

Ez a mozgalom, amelyről bebizonyosodott, hogy a szocialista munkaverseny egyik leghatékonyabb formája, zászlójára "a szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" jelszót írta. A jelszónak megfelelően a szocialista cím elnyeréséért küzdő brigádok állandóan emelik a munka termelékenységét, miközben a legkorszerűbb technika elsajátításáért folyó harcot a verseny előterébe állítják, és ezzel párhuzamosan emelik a brigádtagok erkölcsi, kulturális színvonalát, fejlesztik politikai öntudatát.

A technikai és kulturális színvonal növelésében betöltött kulcs-helyzetüknél, valamint a dolgozókkal való szoros együttműködésüknél fogva különösen fontos feladatot ró ez a műszaki könyvtárakra is.

Az új feladatok megkövetelik, továbbá társadalmi és gazdasági fejlődésünkben is döntő jelentőségű a kommunista brigádmozgalmat illetően bőven rendelkezésre álló szovjet tapasztalatok eddigénél mélyrehatóbb tanulmányozása és alkotó módon hazai sajátosságainknak megfelelő alkalmazása.

Ezekből a követelményekből kiindulva a Magyar Szovjet Baráti Társaság Budapest II. kerületi szervezetének műszaki szakosztálya a kerület üzemeiben működő szocialista brigádok munkájának segítése során nagy figyelmet szentelt egyfelől annak vizsgálatára, hogy a műszaki könyvtárak milyen mértékben törődnek a szovjet műszaki irodalom propagálásával a szocialista brigádok tagjai között, másfelől annak tanulmányozására, hogy a szocialista brigádokkal való foglalkozást illetően milyen szovjet tapasztalatokat bocsáthatunk a műszaki könyvtárak dolgozóinak rendelkezésére.

A vonatkozó szovjet tapasztalatok felderítése során megtudtuk, hogy a szovjet műszaki könyvtárak a mi szocialista brigádmozgalmunkat megelőzően született kommunista brigádmozgalom munkájába szinte az első perctől kezdve bekapcsolódtak, és munkájukkal jelentősen hozzájárultak annak sikeréhez. A kommunista brigádok mozgalmában való tevékeny részvételük tartalmilag gazdagabbá, formájában változatosabbá tette a műszaki könyvtárak munkáját, megnövelte olvasótáborukat, erősítette társadalmi kapcsolataikat, és ami különösen lényeges, hatékonyabbá és közvetlenül érzékelhetővé tette a műszaki könyvtáraknak a gyakorlati műszaki fejlesztési és termelési feladatok megoldásában való közreműködését.

Vannak tehát szovjet tapasztalatok, és cikkünkben ezek ismertetéséből indulunk ki, figyelembe véve, hogy a szovjet tapasztalatok alkalmazása egyben a szovjet műszaki irodalom propagandáját a brigádtagok között és általában is nagymértékben megjavíthatja.

Irányító szerepüknél fogva elsősorban a SzU Állami Nyilvános Tudományos Műszaki Könyvtárának /GPNTB SZSZSZR/, valamint a Szövetségi Köztársaságok és Gazdasági Körzetek Központi Műszaki Könyvtárainak tevékenységével kívánunk foglalkozni.

A GPNTB SZSZSZR magára vállalta a köztársasági és vállalati műszaki könyvtáraknak a kommunista brigádok ellátásban szerzett tapasztalatait általánosítását. Felhívása nyomán a SzU legkülönbözőbb területein dolgozó műszaki könyvtárosok közölték a kommunista brigádok jobb kiszolgálására vonatkozó tanácsaikat, tapasztalataikat és javaslataikat. A sok hasznos javaslatot és észrevételt a GPNTB SZSZSZR-ben feldolgozták, és rendszeresen értékelték. Az értékelő munka nyomán gondoskodtak a legjobb módszerek széleskörű elterjesztéséről. A módszerek elterjesztésének érdekében brosurák kiadásán és cikkek megjelentetésén kívül gyakran tartottak megbeszéléseket és csoportos konzultációkat a műszaki könyvtárosoknak a kommunista brigád mozgalmába történő bekapcsolódásáról.

A konzultációk rendezéséből különösen egyes gazdasági körzetek központi műszaki könyvtárai vették ki részüket. A központi könyvtárak ösztönzése nyomán a vállalati műszaki könyvtárak sokkal többet foglalkoztak a kommunista brigádok tagjainak műszaki irodalommal való ellátásával, mint azelőtt. Példának említhetjük meg, hogy a leningrádi könyvtárosok a Leningrádi Gazdasági Körzet Központi Műszaki Könyvtárának a városi társadalmi szervezetekkel közösen rendezett konferenciáin konkrét kötelezettséget vállaltak arra, hogy a kommunista brigádok minden tagját bevonják a rendszeres olvasók táborába.

Nagy gondot fordítanak a szövetségi köztársaságok és gazdasági körzetek központi műszaki könyvtárai is a kommunista brigádok könyvtári kiszolgálásában legjobban bevált módszerek gyors meghonosítására. Ebből a célból a Harkovi Gazdasági Körzet Központi Műszaki Könyvtára módszertani vezérfonalat dolgozott ki, és "Műszaki könyvtárak

munkája a kommunista brigádok segítségével" címmel módszertani anyagokból kiállítást rendezett.

A központi műszaki könyvtárak azonban az irányító tevékenységen kívül közvetlenül is bekapcsolódtak a kommunista brigádok mozgalmának segítségébe.

Sok központi könyvtár megszervezte azoknak a kommunista brigádtagoknak műszaki irodalommal való kiszolgálását, akiknek munkahelyén nincs műszaki könyvtár. Az Azerbajdzsán Szövetségi Köztársaság Központi Műszaki Könyvtára a kommunista brigádok tagjaival személyes kapcsolatot is kiépített. A látogatások alkalmával a könyvtár munkatársai beszámoltak tapasztalataikról, és megbeszélték a brigádtagokkal, hogy milyen műszaki irodalomra volna leginkább szükségük, valamint azt is, hogy milyen eszközökkel tudják a műszaki könyvtárak a brigádok kötelezettségvállalásainak teljesítését a legeredményesebben előremozdítani.

A Leningrádi Központi Műszaki Könyvtár a vállalati műszaki könyvtáraknak a kommunista brigádok körében kifejtett tevékenysége támogatására és magasabb színvonalra emelése érdekében különleges ajánló bibliográfiát dolgozott ki, a legkülönbözőbb iparágak pl. elektrotechnika, gépgyártás, műszeripar stb. kommunista brigádjai számára.

Természetes, hogy a központi műszaki könyvtáraknak a kommunista brigádokról való különleges gondoskodást elősegítő tevékenysége, párosulva a könyvtárosok kezdeményezéseivel, a vállalati műszaki könyvtárak munkájában határozott fellendülést eredményezett. Ez a fellendülés elsősorban

a k o m m u n i s t a b r i g á d o k m e g k ü l ö n -
b ö z t e t e t t k i s z o l g á l á s á b a n m u t a t -
k o z i k m e g .

A szovjet műszaki könyvtárak a kommunista brigádok könyvtári ellátásában meghatározónak tekintik, hogy a kommunista brigádok tagjai a többi olvasónál jobban érdeklődnek az új technika bevezetése, a munkaszervezési eljárások, az önköltségcsökkentés, tehát végeredményben a munka termelékenysége növelésének problémái iránt. Tudják azt is, hogy munkájuk sikere az érdeklődési kör ismeretén kívül nagymértékben függ az egyes olvasóknak az adott időpontban éppen szükséges könyvekkel vagy folyóiratokkal történő egyéni kiszolgálásától is. Éppen ezért a szovjet műszaki könyvtárosok nem elégszenek meg azzal, hogy az egyes brigádokat csupán értesítik a legújabb szerzeményekről, és a brigádokat általában tájékoztatják a könyvtárban található irodalomról, hanem messzemenően megszervezik az egyes kommunista brigádok és a brigádokon belül a brigád összes tagjainak a kötelezettségvállalás és a különleges szakmai érdeklődés szerinti megkülönböztetett kiszolgálását. Ez természetesen megköveteli az egyes brigádok és brigádtagok munkahely, képzettség, szakmai és általános műveltség szerinti ismeretét, valamint az egyes brigádtagok és brigádok kötelezettségvállalásainak gondos tanulmányozását. Mindez feltétlenül szükségessé teszi a céltudatos és szigorúan tervszerű munkát. A Leningrádi Admi-

ralitás Gyára a kommunista brigádok hatásosabb kiszolgálása érdekében intézkedési tervet dolgozott ki. Az intézkedési terv fő elemei az alábbiak voltak:

1. A kommunista brigádok, ideértve a cím elnyeréséért harcoló brigádokat is, munkahely, képzettség stb. szerinti összeírása.
2. A brigádok meglátogatása a munkahelyeken, személyes kapcsolatok felvétele és érdeklődési körük alaposabb megismerése érdekében.
3. Gondos elemző munka után speciális, az egyes brigádok és brigádtagok igényeinek és kérdéseinek megfelelő, külön az egyes brigádok számára készített ajánló bibliográfiák összeállítása, különös tekintettel a munka termelékenységének növelésére és a rokonszakhák elsajátítására.
4. Beszélgetések /olvasói konferenciák/ szervezése arról, hogyan kell műszaki irodalmat olvasni.
5. Folyóírat szemlék készítése és eljuttatása a brigádokhoz.
6. A könyvtári állomány kiegészítése mindazokkal a művekkel és folyóiratokkal, amelyek a brigádok számára szükségesek, azonban a könyvtár állományából hiányoznak.
7. Vándorkiállítások szervezése a műhelyekben.
8. A gyár első kommunista brigádjainak életét és tevékenységét bemutató albumok készítése és terjesztése.

Van olyan gyár, ahol a műszaki könyvtár kérdőívek felhasználásával tudakolta meg, hogy a brigádtagokat milyen problémák érdeklik leginkább, és hogy milyen kérdésekről szükséges számukra műszaki irodalom.

A Harkovi Traktorgyár Műszaki Könyvtára a brigádtagok számára különleges kedvezményeket biztosít. Kölcsönzési idejük hosszabb, szabad bejárásuk van a könyvtár raktárába, és a könyvtár gondoskodik a megrendelt könyveknek a brigádokhoz való eljuttatásáról.

Ugyanebben a könyvtárban bevezették az egyes kommunista brigádok kollektív könyvtári tagságát. A kollektív előfizetés alapján helyszíntre szállított irodalmat a brigádvezető veszi át, és osztja szét a brigád tagjai között.

Sok könyvtárban az előbb ismertetett felmérés adatai és a brigádtagokkal való beszélgetés alapján a gyár legjobb műszaki szakembereinek bevonásával az egyes brigádtagok számára egyéni olvasási tervet dolgoztak ki. Az olvasási tervet az olvasói kárton mellé helyezték, és tervszerű munkával gondoskodtak annak végrehajtásáról.

Más gyárakban JASCSIN mérnök sokfelé elterjedt módszere alapján

a műszaki könyvtárak megszervezték az irodalom csoportos tanulmányozását.

Hasznos támogatást nyújtanak a műszaki könyvtárak azoknak a brigádtagnak, akik kötelezettséget vállaltak arra, hogy a termelőmunka megszakitása nélkül szereznék magasabb szakmai képzést. Az ilyen munkások számára rendezett speciális tanfolyamok munkájában rendszeresen résztvesznek a műszaki könyvtárak is, és gondoskodnak arról, hogy a tanfolyam hallgatói minden szükséges könyvhöz vagy folyóirathoz hozzájussanak. Ebből a célból, amennyiben a tanfolyamot szervező vállalat könyvtára a felmerült igényeket nem képes kielégíteni, könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét biztosítják, pl. úgy, hogy a tanfolyamok hallgatóit egy könyvtárba való beiratkozással egyszerre több más vállalati könyvtár igénybevételére jogosítják.

A kommunista brigádok könyvtári ellátásában nagyon fontos szerepet játszik

a z o p e r a t i v k ö n y v t á r i t á j é k o z t a t á s .

Ezen a területen különös élességgel bontakozik ki mindaz a sok kezdeményezés, amelyet a szovjet műszaki könyvtárak munkatársai a kommunista brigádok munkájában való részvételük során kifejtene. Kétségtelen, hogy az operatív könyvtári tájékoztatást illetően a mi műszaki könyvtárainknak is számottevő eredményei vannak. A szovjet könyvtárak operatív tájékoztató tevékenysége azonban sokkal változatosabb és differenciáltabb. Ez leginkább a kommunista brigádok kihasználására vonatkozik. Az üzemi sajtót, a hangosbeszélőt, az egyéni és csoportos beszélgetéseket stb. mind igénybe veszik arra, hogy a gyár előtt álló feladatokkal elválaszthatatlan összefüggésben a műszakilag legújabbra, legkorszerűbbre a figyelmet felhívják. A Magnitogorszki Fémmipari Kombinát Műszaki Könyvtára pl. minden brigádhoz megküldi az Ékszipressz Információ füzeteit, a szakma újtóinak legfrissebb javaslatait, a gazdasági körzet szaklapjaiban megjelent és az adott brigád munkájában hasznosítható közleményeket, a gyár újtóinak, feltalálóinak és a Könyvtári Tanács tagjainak bevonásával készített folyóiratszemeletet, stb.

A Harkovi Szállítógépek Gyára a könyvtári tagságtól függetlenül minden brigádtagnak eljuttatja az operatív tájékoztató anyagot. Más könyvtárak az operatív tájékoztató anyagot a mindenkori aktuális termelési problémák köré csoportosítva, a kommunista brigádok tagjai számára különleges operatív ajánló bibliográfiát készítenek.

Mindezek a változatos formák annak az alapelvnek az érvényesülését szolgálják, hogy a brigádok minden tagja képzettségének és érdeklődési irányának megfelelően értesülnie kell a szakmájában megjelent legújabb műszaki irodalomról.

A k o m m u n i s t a b r i g á d o k t a g j a i n a k s o k i r á n y u k ö n y v t á r i e l l á t á s á t a k ö n y v t á r a k é l é n k é s h a t á s o s p r o p a g a n d a m u n k á j a t á m a s z t j a a l á .

A szovjet műszaki könyvtárak propagandájának legfőbb célkitűzése, hogy a kommunista brigádok - természetesen ideértve a cím elnyeréséért küzdő brigádokat is - minden tagja a könyvtár rendszeres olvasója legyen. Ennek a célnak érdekében a propagandamunkában nagy közkedveltségnek örvendenek a könyveket bemutató vándorkiállítások. Ezek a vándorkiállítások a legújabb megjelent művek ismertetésén kívül hatásosan szolgálják új olvasók bevonását is. A könyveknek vándorkiállításokon történő bemutatása különösen azokban a gyárakban hasznos eszköze a tömegpropagandának, ahol alacsony a műszaki könyvtár személyzetének létszáma. A Harkovi Elektrosztatok Gyárban a műszaki könyvtárban mindössze egy személy dolgozik. Ez az egyetlen könyvtáros a termelés alapvető problémáival foglalkozó művekből szakma szerint /pl. mérés-technika, fémek feldolgozásának korszerű eljárásai stb./ összeállított vándorkiállításokat a legtávolabbi műhelyekbe is eljuttatta. A bemutatókat a könyvtárba beiratkozott munkások számának jelentős növekedése követte.

Még eredményesebb módszert alkalmazott a Poltavai Hajójavító Üzem. Itt a vándorkiállításoknak az egyes műhelyekbe való érkezése alkalmából egy mérnök ismertette a bemutatott irodalmat, és felhívta a figyelmet az illető műhely dolgozói számára elsősorban ajánlatos művekre.

A Kurszki Traktoralkatrészek Gyára Műszaki Könyvtára a munka termelékenységének növelése problémáival foglalkozó irodalomból speciális szabadpolcokat rendezett be a kommunista brigádok tagjai számára.

A szovjet műszaki könyvtárak propaganda munkájában jelentős helyet kapnak a műhelyekben kifüggesztett plakátok és tablók. A tablókra leggyakrabban Lenin képe, néhány időszerű idézet és az illető műhely vagy üzem részére ajánlott művek borítólapjai kerülnek. Gyakran előfordul, hogy a borítólapok mellé az egyes könyvek rövid tartalmi ismertetéseit, valamint szaklapokból kivágott újságcikkeket is elhelyeznek.

Néhány könyvtár az olvasótermi szolgálatban is különös gondot fordít a kommunista brigádokkal kapcsolatos propagandára. Ezek a könyvtárak az olvasóteremben a brigádmozgalomban résztvevők számára fontos irodalomból állandó kiállítást és speciális szabadpolcokat tartanak fenn. Több könyvtárban ezeken a szabadpolcokon helyezik el a központi és helyi sajtóban megjelent, a kommunista brigádmozgalommal foglalkozó vagy a brigádmozgalom számára fontos újságkivágásokat tartalmazó dossziékat is. Van olyan könyvtár, ahol a szabadpolcok anyagát egy-egy alapfoglatnak megfelelően csoportosított művekből választják össze. Ilyen leggyakrabban előforduló témák pl. "Mit jelent a munka termelékenységének 1 %-os növekedése", "A műszaki haladás főbb útjai a hétéves tervben" stb. Általában igen fontosnak tartják, hogy az olvasóteremnek ezek a részei az ott található irodalom tartalmát kifejező plakátokkal és feliratokkal legyenek díszítve.

A szovjet műszaki könyvtárak a kommunista brigádmozgalom komplex célkitűzéseinek megfelelően nemcsak a műszaki ismeretek terjesztésében működnek közre, hanem a rendelkezésükre álló eszközökkel i-

gyekeznek a szocialista embertípus kialakításában is közreműködni, és a brigádok politikai, kulturális fejlődését a legmesszebbmenően támogatni. A szovjet műszaki könyvtárosok tudatában vannak annak, hogy a kommunizmust építő szocialista társadalomban a műszaki fejlődés elválaszthatatlan az általános művelődési színvonal nagyfokú növekedésétől. Ennek a felismerésnek megfelelően a szovjet műszaki könyvtárak a szocialista brigádmozgalmat illetően is

s z o r o s e g y ü t t m ű k ö d é s t é p i t e t -
t e k k i a s z a k s z e r v e z e t i k ö n y v t á -
r a k k a l .

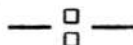
A szoros együttműködésnek megfelelően a szovjet műszaki könyvtárak többsége a munkaverseny területén a szakszervezeti könyvtárakkal közös terv alapján dolgozik. A közös terv egyfelől lehetővé teszi a brigádtagok igényeinek és szükségleteinek jobb kielégítését, másfelől segítséget nyújt ahhoz, hogy a brigádtagok a fejlődésüket legjobban elősegítő arányban osszák be idejüket a műszaki irodalom tanulmányozása és az egyéb irodalom olvasása között. Az együttműködésnek szép példáját adták a Kuznyecki Fémipari Kombinát műszaki és szakszervezeti könyvtárai. A két könyvtár az aktív olvasók segítségével és a brigádtagok részvételével üzemi konferenciákat rendezett a következő témákról: "Könyv nélkül nincs tudás, tudás nélkül nincs kommunizmus", "Az első rohammunkásoktól a kommunista brigádokig", "Az új társadalom emberének erkölcsi arculata".

A konferenciák alkalmával terjesztették a könyvtárak által közösen készített, a kulturális és politikai színvonal emelésére, valamint a műszaki ismeretek bővítésére egyaránt vonatkozó, a beszélgetés témájának megfelelően összeállított ajánló bibliográfiát.

Természetes, hogy mindehhez a sokoldalú munkához nélkülözhetetlen a társadalmi szervezetek segítsége. A társadalmi szervezetek, különösen a KOMSZOMOL, lehetőséget biztosítanak a műszaki könyvtáraknak arra, hogy a kommunista brigádok számára rendezett előadásokon és más rendezvényeken a témának megfelelően tájékozottak a hallgatóságot a műszaki könyvtár által a kommunista brigádoknak nyújtható segítségről. Sokat tesznek a társadalmi szervezetek a könyvtár és az olvasók személyes kapcsolatának erősítésére is. Így pl. a Leningrádi Kirov Gyárban a kommunista brigádok részére könyvtárlátogatásokat szerveztek. A látogatások alkalmával a brigádtagok megismerkedtek a könyvtár munkájával, a könyvvállománnyal, a katalógus-rendszerrel stb. A könyvtárosoknak pedig alkalmuk nyílt beszámolni tevékenységükről és arról, hogy milyen módon lehet a könyvtár állományát a legeredményesebben kihasználni.

A szovjet műszaki könyvtáraknak a kommunista brigádmozgalomban kifejtett tevékenységét ismertetve, feltétlenül fontos aláhúzni, hogy a szovjet műszaki könyvtárosok nem többletmunkaként, "kívülről" segítik a brigádmozgalmat, hanem részvételüket munkájuk tartalmi alkotó elemének tekintik, függetlenül attól, hogy személy szerint tagjai-e valamely kommunista brigádnak. A munkaverseny mozgalomban való tevékeny részvételüket mutatja az is, hogy egyre több műszaki könyvtár kollektívája harcol a megtisztelő kommunista brigád cím elnyeréséért.

Befejezésül megjegyezzük, hogy tapasztalataink szerint a mi műszaki könyvtárainknak a szocialista brigádmozgalomba való bekapcsolódása még elég szűk területre korlátozódik, és gyakori a formalizmus is. Több helyen tapasztaltuk, hogy a jószándéku nekiindulást az első nehézségek után megtorpanás váltotta fel. A cikkünkben foglalt szovjet tapasztalatok közlésével szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy a mi műszaki könyvtáraink jobban felismerjék azokat a hatalmas lehetőségeket, amelyeket a szocialista brigádmozgalomban való részvételük, mind a termelési feladatok eredményesebb megoldásában való közreműködésük, mind a könyvtári munka általános fejlődése szempontjából jelent.

DEDICS I.: Technische Fachbibliotheken für die sozialistischen Brigaden

Die technischen Bibliothekare nehmen an der sozialistischen Brigadebewegung in einem bedeutenden Masse teil. Die sowjetischen technischen Bibliothekare haben sich an der Bewegung der kommunistischen Brigaden von deren Beginn an erfolgreich beteiligt und sie verfolgen demzufolge über viele für uns als neue geltende, leicht übernehmbare, gut anwendbare Erfahrungen.

Die sowjetischen technischen Bibliotheken unterstützen die Brigadebewegung mit einer regen Tätigkeit. Die zentralen technischen Bibliotheken der GPNTBCCR sowie der Bundesrepubliken und Wirtschaftsbezirke entfalten für die Brigadebewegung im Kreis der technischen Betriebsbibliothekare eine weitverbreitete Propaganda, sie sorgen in einer organisierten Weise für die Verallgemeinerung und Verbreitung der guten Arbeitsmethoden, sie arbeiten besonders empfehlende Bibliographien aus usw. Über all dies hinaus versehen die Bibliotheken der Bundesrepubliken und Wirtschaftsbezirke jene Brigaden, in deren Betrieben keine Betriebsbibliothek vorhanden ist, mit Büchern.

Die technischen Betriebsbibliotheken wenden in der Bedienung der Brigaden besonders, die Erfüllung der Aufbietungen am besten fördernde Methoden an. Unter anderem ermöglichen sie die kollektive Lesermemberschaft der Brigaden, sie räumen den Brigademitgliedern verschiedene Sondervergünstigungen ein /z.B. längere Leihdauer/, sie sorgen dafür, dass die bestellten Bücher an die Arbeitsstelle der Brigaden geliefert werden und stellen für die Brigademitglieder individuelle Leseprogramme zusammen.

Die hauptsächlichsten Mittel der regen Bibliothekspropaganda für die Brigadebewegung sind die geschmackvoll dekorierten Tableaus, Wanderausstellungen, Bibliotheksbesuche. Es werden zu diesem Zweck verschiedene Formen der Zusammenarbeit mit den Gewerkschaftsbibliotheken und den Gesellschaftsorganisationen ebenfalls nutzbar gemacht.

